

ДМИТРЕНКО В. В.,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
інтелектуальної власності
та приватного права
(*Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»*)

УДК 347.45/.47

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.4.6>

МІСЦЕ ДОГОВОРІВ НА ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ, ДОСЛІДНО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РОБІТ СЕРЕД ДОГОВОРІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

У статті проаналізовано можливість віднесення договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт (далі – договори НДР, ДКР, ТР) до договорів у сфері інтелектуальної власності. Розглянуто можливість створення об'єктів права інтелектуальної власності за договорами НДР, ДКР, ТР. З'ясовано форми вираження наукових результатів за договорами НДР, ДКР, ТР і їх можливу приналежність до об'єктів права інтелектуальної власності. Розкрито види об'єктів права інтелектуальної власності, які можуть створюватися за договорами НДР, ДКР, ТР. Встановлено спільні й відмінні ознаки договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності та договорів НДР, ДКР, ТР. Визначено місце положень про договори НДР, ДКР, ТР в структурі Цивільного кодексу України.

Описано важливість розподілу майнових прав інтелектуальної власності за договорами НДР, ДКР, ТР між замовником та виконавцем, з урахуванням того, що автором може бути виключно фізична особа, тоді як договори НДР, ДКР, ТР здебільшого безпосередньо з автором не укладаються. Як правило, виконавець договорів НДР, ДКР, ТР залучає фізичних осіб до проведення наукових досліджень за трудовим або цивільно-правовим договором. У зв'язку із цим виконавець за договором НДР, ДКР, ТР має набути майнових прав інтелектуальної власності від автора, а також, при використанні об'єктів права інтелектуальної власності, належно дотримуватися його особистих немайнових прав інтелектуальної власності.

За результатами дослідження з'ясовано, що переважна більшість наукових результатів за договорами НДР, ДКР, ТР є об'єктами права інтелектуальної власності. Запропоновано в Цивільному кодексі України виділити окрему главу «Договори у сфері інтелектуальної власності» (замість Глав 75-76 Цивільного кодексу України «Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності» та «Комерційна концесія»), в якій прописати базові договірні конструкції у сфері інтелектуальної власності, перерахувати можливі види договорів, за якими можуть створюватись об'єкти права інтелектуальної власності, і серед них зазначити договори НДР, ДКР, ТР, якщо науковий результат відповідає критеріям правової охорони відповідних об'єктів права інтелектуальної власності. Також запропоновано закріпити в Цивільному кодексі України механізм розподілу майнових прав інтелектуальної власності на об'єкти інтелектуальної власності, створені за договорами НДР, ДКР, ТР, між замовником та виконавцем. У зв'язку з тим, що автор може не бути стороною таких договорів, необхідно

врегулювати питання набуття майнових прав інтелектуальної власності виконавцем договорів НДР, ДКР, ТР від автора.

Ключові слова: договори у сфері інтелектуальної власності, договори на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт, договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, наукові результати, об'єкти права інтелектуальної власності.

Dmytrenko V. V. Place of contracts for scientific-research, research-development and technological works among contracts in the field of intellectual property

The article analyzes the possibility of including contracts for scientific-research, research-development and technological works (hereinafter – SRW, RDW, TW) into the category of contracts related to intellectual property. The possibility of creating objects of intellectual property rights under the SRW, RDW, TW contracts has been considered. The forms of expression of scientific results under SRW, RDW, TW contracts, and their possible relation to the objects of intellectual property rights have been clarified. The types of objects of intellectual property rights, which can be created under SRW, RDW, TW contracts have been analyzed. The common and distinctive features of the agreement on at-order creation and use of the object of intellectual property rights, and those of SRW, RDW, TW contracts have been determined. The place of the provisions of SRW, RDW, TW contracts in the structure of the Civil Code of Ukraine has been defined.

The importance of distribution of intellectual property rights under SRW, RDW, TW contracts between the customer and the executor are described, taking into account that the author can only be an individual, while SRW, RDW, TW contracts are in most cases not concluded directly with the author. As a rule, the executor of SRW, RDW, TW contracts involves individuals in conducting research under an employment or civil contract. In this regard, the executor under the SRW, RDW, TW contracts must acquire intellectual property rights from the author, and, when using the objects of intellectual property rights, must adhere to the author's personal non-property intellectual property rights.

As has been established based on the results of the study, the vast majority of scientific results under the SRW, RDW, TW contracts are objects of intellectual property rights. It is proposed to allocate in the Civil Code of Ukraine a separate chapter “Agreements related to intellectual property” (instead of Chapters 75-76 of the Civil Code of Ukraine “Disposal of intellectual property rights” and “Commercial Concession”). This chapter is to contain a description of the basic contractual structures in the field of intellectual property, list possible types of agreements under which objects of intellectual property rights can occur, and, inter alia, an indication of the SRW, RDW, TW contracts in the cases when the scientific result meets the criteria of legal protection of the relevant objects of intellectual property rights. It is also proposed to establish in the Civil Code of Ukraine a mechanism for the distribution of intellectual property rights to intellectual property objects created under the SRW, RDW, TW contracts between the customer and the executor. Due to the fact that the author may not be a party to such agreements, it is necessary to settle the issue of acquisition of intellectual property rights by the executor of the SRW, RDW, TW contracts from the author.

Key words: agreements in the field of intellectual property, agreements for scientific-research, research-development and technological works, agreements for at-order creation and use of objects of intellectual property rights, scientific results, objects of intellectual property rights.

Вступ. Аналізуючи положення Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року (далі – ЦК України) щодо договорів у сфері інтелектуальної власності, та, зокрема, договірний механізм щодо створення об'єктів права інтелектуальної власності за замовленням, спостерігаємо практичну відсутність такого механізму, оскільки виділений у ст. 1112 ЦК України договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності не призначений для врегулювання правовідносин щодо створення більшості об'єктів права інтелектуальної власності. Незважаючи на принцип свободи договору та можливість сторін укласти будь-який договір не передбачений законодавством, але який відповідає основним його засадам, вважаємо необхідним закріплення в ЦК України базової договірної конструкції, спрямованої на створення об'єктів права інтелектуальної власності. Крім того, в окремій Главі 62 ЦК України виділено договори на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт (далі – договори НДР, ДКР, ТР), а серед обов'язків виконавця цих договорів наведено додержання вимог, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, що вказує про їх взаємозв'язок з договорами у сфері інтелектуальної власності, оскільки результати НДР, ДКР, ТР можуть бути об'єктами права інтелектуальної власності. Структурне розміщення в ЦК України договорів НДР, ДКР, ТР після договорів підряду у Главі 62, одразу не дозволяє їх співвіднести з договорами, виділеними в Главах 75-76 ЦК України, а в правовій доктрині наведені порівняння договорів НДР, ДКР, ТР з договорами підряду та навіть віднесення до них. Проте вважаємо, що договори НДР, ДКР, ТР не є договорами підряду та мають спільні ознаки з договорами у сфері інтелектуальної власності.

Договори НДР, ДКР, ТР досліджували, зокрема А. О. Кодинець, Ю. В. Осипова, О. Е. Сімсон та інші. Вважаємо, що більшість результатів наукових досліджень, які створюються за договорами НДР, ДКР, ТР є об'єктами права інтелектуальної власності, тому ці договори, якщо за результатами їх виконання створені об'єкти права інтелектуальної власності, можна віднести до договорів у сфері інтелектуальної власності, що й спробуємо довести у цьому дослідженні.

Постановка завдання. Мета дослідження – з'ясувати можливість віднесення договорів НДР, ДКР, ТР до договорів у сфері інтелектуальної власності, встановити об'єкти права інтелектуальної власності, які можуть бути створені за такими договорами, порівняти договори НДР, ДКР, ТР з договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, визначити місце положень про ці договори в структурі ЦК України.

Результати дослідження. Договорам у сфері інтелектуальної власності присвячені положення Глав 75-76 ЦК України [1], а також Глави 36 Господарського кодексу України від 16 січня 2003 року (далі – ГК України) [2], окремі згадки про ці договори зустрічаються у спеціальному законодавстві України у сфері інтелектуальної власності [3–8]. Проте аналіз положень ЦК України дозволяє припустити, що договори, зазначені у Главі 62 цього кодексу – договори НДР, ДКР та ТР – теж можуть стосуватись договорів у сфері інтелектуальної власності, оскільки результатами виконання цих договорів можуть бути об'єкти права інтелектуальної власності. Про такі ж договори – договори на створення і передачу науково-технічної продукції – йдеться також у ст. 331 ГК України. Договори у сфері інтелектуальної власності охоплюють не тільки договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, ними можуть бути договори щодо створення об'єктів права інтелектуальної власності. У зв'язку з цим вважаємо неточною назву Глави 75 ЦК України «Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності», оскільки розпорядження можливе майновими правами інтелектуальної власності, які вже існують. Крім того, існує також недоговорне розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, тоді як положення Глави 75 ЦК України не містять положень про недоговорне розпорядження. Незважаючи на те, що після створення об'єкта права інтелектуальної власності, розподілу майнових прав інтелектуальної власності (про що, як правило, одразу зазначається в договорі) – подальшим кроком може бути (але не завжди) розпорядження майновими правами інтелектуальної власності,

все ж таки влучнішою назвою Глави 75 ЦК України вважаємо «Договори у сфері інтелектуальної власності». Щоб положення цієї Глави висвітлювали необхідні базові положення про договори у сфері інтелектуальної власності, необхідним вважаємо доповнити Главу 75 ЦК України положеннями про договір комерційної концесії (шляхом об'єднання глав 75-76 ЦК України), а також зазначити можливі договірні конструкції щодо створення об'єктів права інтелектуальної власності та інші ключові договори у сфері інтелектуальної власності, проте не відкидаючи можливість укладення непоіменованих договорів.

У ч. 1 ст. 892 ЦК України сторонами договорів НДР, ДКР та ТР зазначено підрядника та замовника, що нашою думкою є помилкою про відношення цих договорів до договорів підряду. Цікавою є позиція А.О. Кодинця про наближеність договору на виконання НДР до договорів у сфері інтелектуальної власності, а договору про здійснення ДКТР – до правочинів підрядного типу [9, с. 460]. Вважаємо, що нематеріальні творчі результати не можуть бути результатами договорів підряду. Відповідно, не варто називати виконавця договорів НДР, ДКР, ТР підрядником. Крім того, в договорах підряду неважлива особа підрядника, тоді як у ст. 893 ЦК України наведено вимогу про особисте проведення наукових досліджень виконавцем договорів НДР, ДКР, ТР, якщо протилежне не вказано в договорі. Причому особливо особа виконавця важлива при виконанні договорів НДР, оскільки в ст. 893 ЦК України вказано, що залучення інших осіб до виконання договорів НДР можливе тільки за згодою замовника, тоді як субвиконавці можуть бути залучені виконавцем до виконання договорів ДКР та ТР, якщо протилежне не вказано в договорі. Як зазначено в правовій доктрині, доцільним є отримання письмової згоди замовника на залучення третьої особи до виконання НДР у зв'язку з конфіденційним режимом проведення досліджень [9, с. 465; 10, с. 304].

Спробуємо з'ясувати, чи завжди результатами договорів НДР, ДКР та ТР є об'єкти права інтелектуальної власності, а також які саме об'єкти права інтелектуальної власності можуть бути створені за такими договорами. Щоб проаналізувати ці питання, необхідно з'ясувати, що може бути такими результатами. У ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 року наведено визначення поняття «науковий результат», а саме – нове наукове знання, що одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Також наведені можливі форми наукового результату, зокрема звіт, опублікована наукова стаття, наукова доповідь, наукове повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічне дослідження, наукове відкриття, проєкт нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення наукових досліджень або містить наукову складову тощо [11]. Таким чином, практично всі форми наукових результатів, крім наукового відкриття та, певною мірою, звіту, є об'єктами авторського права. Наукове відкриття є окремим об'єктом права інтелектуальної власності. Звіт, як правило, не є об'єктом авторського права, проте може містити інформацію про об'єкти права інтелектуальної власності. Разом із тим у визначенні поняття «науковий результат» вказано, що такий результат має бути зафіксований на носіях інформації, тобто це, зокрема, можуть бути й фонограма, відеограма, що є об'єктами права інтелектуальної власності. Крім того, повідомлення про результати НДР, ДКР, ТР може бути виконанням, що також є об'єктом права інтелектуальної власності. Необхідно враховувати принципи виникнення прав інтелектуальної власності на різні об'єкти творчої діяльності – автоматичний, реєстраційний чи шляхом дотримання умов конфіденційності. Зокрема, щодо об'єктів авторського права діє принцип автоматичної правової охорони з моменту їх створення, що не потребує обов'язкової державної реєстрації. Критеріями правової охорони об'єктів авторського права є оригінальність та об'єктивна форма їх вираження. Таким чином, якщо об'єктивно виражений результат договорів НДР, ДКР та ТР є оригінальним, можна говорити про створення об'єктів авторського права. Слушною вважаємо позицію Ю.В. Осипової, що торговельні марки, комерційні найменування, географічні зазначення, раціоналізаторські пропозиції не можуть бути результатами науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт [12, с. 75], хоча спірною видається ця сама позиція щодо передач організацій мовлення

[12, с. 77]. Складнішою є ситуація з винаходами, корисними моделями, зареєстрованими промисловими зразками, компонуваннями напівпровідникових виробів, сортами рослин, породами тварин, оскільки права на ці об'єкти виникають на підставі державної реєстрації за умови відповідності результату критеріям правової охорони, самого факту створення цих об'єктів недостатньо для виникнення прав інтелектуальної власності. У таких випадках потрібно передбачити механізм набуття майнових прав інтелектуальної власності на потенційні об'єкти права інтелектуальної власності. У спеціальному законодавстві України, а саме в ст. 9 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 року, ст. 8 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 року, ст. 7 Закону України «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів» від 5 листопада 1997 року, ст. 17 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21 квітня 1993 року прописано механізм набуття прав інтелектуальної власності на службові винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компонування напівпровідникових виробів, сорти рослин [4; 5; 7; 8]. Комерційна таємниця є режимом охорони конфіденційної інформації, в тому числі у сфері інтелектуальної власності. На об'єкти права інтелектуальної власності може бути поширено режим комерційної таємниці. Результати НДР, ДКР та ТР можуть бути віднесені до комерційної таємниці. Також існує можливість охороняти наукові результати без реєстрації у вигляді ноу-хау за умови дотримання режиму конфіденційності. Наукове відкриття не можна створити за договорами НДР, ДКР, ТР, проте його можна встановити за цими договорами, оскільки наукове відкриття не створюється, а встановлюється. Науковим відкриттям є встановлення вже наявних закономірностей, властивостей і явищ матеріального світу, які раніше відомими не були.

Чи можна віднести договори НДР, ДКР та ТР до договорів у сфері інтелектуальної власності? Якщо в результаті виконання цих договорів створені об'єкти права інтелектуальної власності, то так. Хоча, як було з'ясовано вище, більшість результатів наукових досліджень є об'єктами права інтелектуальної власності. Яке місце належить положенням про ці договори в структурі ЦК України? Вважаємо, згадка про договори НДР, ДКР та ТР має бути в Главі ЦК України, присвяченій договорам у сфері інтелектуальної власності, проте ствердно сказати про перенесення положень всієї Глави 62 до Глави 75 ЦК України не можемо, оскільки ці договори мають дещо іншу мету у порівнянні з договорами у сфері інтелектуальної власності. Метою договорів НДР, ДКР та ТР не є цілеспрямоване створення об'єктів права інтелектуальної власності. Щодо місця положень про договори НДР, ДКР та ТР в структурі ЦК України, то вважаємо логічним їх розташування після глави, присвяченої договорам у сфері інтелектуальної власності. Чи можуть бути договори у сфері інтелектуальної власності спрямовані не на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності? Вважаємо це можливим, зокрема коли йдеться про створення об'єктів права інтелектуальної власності. Разом із тим наразі в ЦК України немає такої договірної конструкції, оскільки, у договорі про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, відповідно до ч. 2 ст. 1112 ЦК України, мають бути визначені способи та умови використання об'єкта права інтелектуальної власності замовником. Тобто йдеться про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Проте вважаємо, в окремих випадках, положення ч. 2 ст. 1112 ЦК України суперечить ч. 3 ст. 1112 ЦК України, оскільки в останньому йдеться, що майнові права інтелектуальної власності на твори образотворчого мистецтва залишаються за автором, якщо інше не вказано в договорі. Таким чином, у випадку, якщо в договорі буде прописано, що майнові права інтелектуальної власності належать замовнику, тоді положення ч. 2 ст. 1112 ЦК України є неактуальним. Тобто, іншими словами, якщо в договорі буде зазначено про належність майнових прав інтелектуальної власності замовнику в повному обсязі, тоді такий договір не буде спрямованим на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, а тільки на створення об'єкта права інтелектуальної власності. Інша справа коли за договором майнові права інтелектуальної власності належатимуть спільно і замовнику, і автору, або тільки автору – проте в подальшому, зокрема, сторони (чи, як у другому випадку – автор) – вирішать відчужити

свої майнові права інтелектуальної власності або надати дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності тощо – в такому разі це буде розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Таким чином, переважна більшість результатів наукових досліджень є об'єктами права інтелектуальної власності. У зв'язку із цим пропонуємо в ЦК України, в главі, що стосується договорів у сфері інтелектуальної власності, перерахувати можливі види договорів, за якими можуть створюватись об'єкти права інтелектуальної власності, і серед них зазначити договори НДР, ДКР та ТР, якщо результат відповідає відповідним критеріям правової охорони.

Яким чином відрізнити договори НДР, ДКР та ТР від договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності? Спільним є те, що за результатами виконання цих договорів створюються нематеріальні результати. За позицією О.Е. Сімсон, результатом дослідження є нематеріальні блага, зафіксовані у матеріальній формі [10, с. 301]. Крім того, як було з'ясовано вище, часто за договорами НДР, ДКР та ТР створюються об'єкти права інтелектуальної власності. Відрізняються ці договори перш за все призначенням, оскільки створення об'єктів права інтелектуальної власності не є метою договорів НДР, ДКР та ТР, крім того, не завжди результати таких договорів можуть бути об'єктами права інтелектуальної власності, тоді як договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності спрямований виключно на створення об'єктів права інтелектуальної власності. По-друге, суб'єктним складом сторін, оскільки однією зі сторін договору про створення за замовленням і використанням об'єкта права інтелектуальної власності, відповідно до ч. 1 ст. 1112 ЦК України, є автор, тоді як автор лише в поодиноких випадках може бути стороною договорів НДР, ДКР та ТР. По-третє, різниця в об'єктах права інтелектуальної власності, які можна створити або встановити за цими договорами. Зокрема, це стосується наукового відкриття, яке не створюється, а встановлюється. Договори про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності не укладаються з приводу наукового відкриття, проте результатом виконання наукових досліджень за договорами НДР, ДКР та ТР може бути встановлення певних закономірностей, властивостей і явищ навколишньої дійсності. Крім того, в правовій доктрині існує позиція, що за договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності створюються зазвичай об'єкти авторського права [13, с. 115].

Вважаємо, що в чинному законодавстві України має бути закріплений договірний механізм щодо створення об'єктів права інтелектуальної власності. Незважаючи на виділення у ЦК України конструкції договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності – вона не є універсальною щодо всіх об'єктів права інтелектуальної власності та, крім того, передбачає визначення способів і умов використання замовником результату, хоча, на наш погляд, мало б бути відчуження йому майнових прав інтелектуальної власності. Конструкція договорів НДР, ДКР та ТР також не вирішує цю проблему, оскільки такі договори не спрямовані на цілеспрямоване створення об'єктів права інтелектуальної власності та мають інше призначення, хоча й за результатами виконання НДР, ДКР та ТР можуть бути створені об'єкти права інтелектуальної власності. Заслужовує на увагу позиція А.О. Кодинця про доцільність включення до договору про здійснення науково-технічної діяльності умови щодо можливості укладення у майбутньому ліцензійного договору чи договору про передання прав на об'єкт інтелектуальної власності у зв'язку з неможливістю чіткого прогнозування результату роботи на стадії укладення договору про НДР чи ДКТР [9, с. 463–464].

Необхідно враховувати, що автором може бути виключно фізична особа, тоді як договори НДР, ДКР, ТР здебільшого безпосередньо з автором не укладаються. Юридична особа не може бути автором, авторами є фізичні особи, творчою працею яких створені об'єкти права інтелектуальної власності. Як правило, майбутній автор працює на виконавця таких договорів за трудовим договором або залучений до проведення наукових досліджень за цивільно-правовим договором. Виконавцями договорів НДР, ДКР, ТР є переважно установи, підприємства, організа-

ції (зокрема, наукові установи, заклади вищої освіти). Відповідно, такі установи, підприємства, організації мають набути майнових прав інтелектуальної власності від автора та дотримуватись його особистих немайнових прав інтелектуальної власності. Важливо в договорах НДР, ДКР, ТР, за якими потенційно можуть бути створені об'єкти права інтелектуальної власності, зазначати приналежність майнових прав інтелектуальної власності на результат – або замовнику, або виконавцю, чи спільну. Відповідно до ч. 2 ст. 430 ЦК України майнові права інтелектуальної власності на об'єкти створені за замовленням належать спільно і замовнику, і автору, якщо про інше не вказано в договорі. Якщо автор не є стороною договорів НДР, ДКР, ТР – виконавець таких договорів має подбати про набуття майнових прав інтелектуальної власності від автора. У протилежному випадку розпорядження майновими правами інтелектуальної власності можливе за згоди автора. Відповідно, якщо виконавцю договору НДР, ДКР, ТР необхідно передати майнові права інтелектуальної власності замовнику – потрібно отримати дозвіл від автора. Тому, щоб уникнути непорозумінь у майбутньому, необхідно одразу, залучаючи майбутнього автора до виконання договорів НДР, ДКР, ТР, узгоджувати в договорі з ним приналежність майнових прав інтелектуальної власності на користь особи, яка залучила потенційного автора до виконання наукових досліджень. У зв'язку із цим вважаємо, що механізм розподілу майнових прав інтелектуальної власності на об'єкти інтелектуальної власності, створені за договорами НДР, ДКР, ТР, має бути закріплений в ЦК України. Цікаво, що відповідно до ст. 11 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14 вересня 2006 року майнові права на технологію та/або її складові частини, створені за бюджетні кошти, належать виконавцю робіт (установам, організаціям, підприємствам), а якщо ця технологія та/або її складові частини віднесені до державної таємниці, в такому разі виконавець передає майнові права замовнику. Також вказано про необхідність укладення з автором письмового договору про розмір та умови виплати автору чи його правонаступнику винагороди, наведено порядок передання майнових прав на технології, створені за бюджетні кошти. Складовими частинами технології, відповідно до ст. 1 цього ж закону, можуть бути об'єкти права інтелектуальної власності [14]. Разом із тим не слід забувати, що якщо за результатами договорів НДР, ДКР, ТР встановлено наукове відкриття – розпорядження майновими правами на такий об'єкт неможливе, у зв'язку з відсутністю майнових прав інтелектуальної власності на наукове відкриття.

Висновки. Таким чином, вважаємо, що оскільки результатами договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт є переважно об'єкти права інтелектуальної власності, необхідно виділити в ЦК України окрему главу «Договори у сфері інтелектуальної власності» (замість Глав 75-76 ЦК України «Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності» та «Комерційна концесія»), в якій прописати базові договірні конструкції у сфері інтелектуальної власності та вказати про можливість створення об'єктів права інтелектуальної власності за договорами НДР, ДКР та ТР за умови відповідності наукових результатів критеріям правової охорони відповідних об'єктів права інтелектуальної власності. Проте у зв'язку з тим, що метою договорів НДР, ДКР та ТР не є цілеспрямоване створення об'єктів права інтелектуальної власності та взагалі вони мають інше призначення, не вважаємо доцільним повністю переносити Главу 62 ЦК України до Глави «Договори у сфері інтелектуальної власності», хоча згадка про такі договори в ній має бути. Видається логічним розміщення в ЦК України положень про договори НДР, ДКР та ТР після глави, присвяченої договорам у сфері інтелектуальної власності. Вважаємо, виконавця договорів НДР, ДКР, ТР не варто іменувати підрядником, позаяк такі договори не є договорами підряду. У випадках створення за договорами НДР, ДКР, ТР об'єктів права інтелектуальної власності, вважаємо, такі договори можна віднести до договорів у сфері інтелектуальної власності. Також вважаємо необхідним закріпити в ЦК України механізм розподілу майнових прав інтелектуальної власності на об'єкти інтелектуальної власності, створені за договорами НДР, ДКР, ТР між замовником та виконавцем, враховуючи, що автором може бути тільки фізична особа, тоді як виконавцями за такими договорами є переважно установи, підприємства, організації. Відповідно, важливо також врегулювати питання набуття майнових прав інтелектуальної власності від автора особою, яка залучила майбутнього автора

до виконання наукових досліджень за трудовим чи цивільно-правовим договором. Під час використання об'єктів права інтелектуальної власності, створених за договорами НДР, ДКР, ТР, необхідно дотримуватися особистих немайнових прав інтелектуальної власності автора.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 1 липня 2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 21 липня 2021 р.).
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. №436-IV. Дата оновлення: 1 липня 2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 21 липня 2021 р.).
3. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ. Дата оновлення: 14 жовтня 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 21 липня 2021 р.).
4. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3687-ХІІ. Дата оновлення: 14 жовтня 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (дата звернення: 21 липня 2021 р.).
5. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3688-ХІІ. Дата оновлення: 14 жовтня 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text> (дата звернення: 21 липня 2021 р.).
6. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3689-ХІІ. Дата оновлення: 14 жовтня 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> (дата звернення: 21 липня 2021 р.).
7. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: Закон України від 5 листопада 1997 р. № 621/97-ВР. Дата оновлення: 14 жовтня 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 21 липня 2021 р.).
8. Про охорону прав на сорти рослин : Закон України від 21 квітня 1993 р. № 3116-ХІІ. Дата оновлення: 16 жовтня 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text> (дата звернення: 21 липня 2021 р.).
9. Козинець А.О. Глава 23. Договори на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. *Договірне право України. Особлива частина* : навч. посіб. / Т.В. Бондар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова та ін. ; за ред. О.В. Дзери. Київ : Юрінком Інтер, 2018. С. 450–472.
10. Сімсон О.Е. Глава 62. Виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. *Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій України, науковців, фахівців. Т. 9, ч. II: Побутовий підряд. Будівельний підряд. Підряд на ПП, НДР та ДКТР* / В.І. Крат, Ю.В. Мица та ін. ; за ред. проф. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : «ЕКУС», 2020. С. 290–323.
11. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII. Дата оновлення: 18 квітня 2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 21 липня 2021 р.).
12. Осипова Ю. Поняття об'єктів права інтелектуальної власності, створених у закладах вищої освіти України за договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських і технологічних робіт. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. № 2. С. 71–79.
13. Жилінкова О.В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 280 с.
14. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14 вересня 2006 р. № 143-V. Дата оновлення: 16 жовтня 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text> (дата звернення: 21 липня 2021 р.).

